

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นย่อมต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ฉะนั้นถ้าหากเราสามารถวางพื้นฐานด้านคุณภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพแล้ว คนก็จะสามารถทำงานได้ดี สังคมและเศรษฐกิจก็จะดีขึ้นเป็นลำดับ เพราะคนที่ได้รับการศึกษาดีจะช่วยพัฒนาสังคมให้มีระเบียบเรียบร้อยขึ้น ทางด้านการเมืองก็จะพัฒนาไปสู่ความมั่นคง และเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นต่อไป

การที่จะพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาได้ดีก็คือกำลังคน ดังนั้นบุคลากรในโรงเรียนโดยเฉพาะครู อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนจึงเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จได้ ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของครู อาจารย์ในโรงเรียนโดยการกระตุ้นสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดแก่ครู อาจารย์ เพื่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานและต่อโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อทำให้ครู อาจารย์เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ฉะนั้นการส่งเสริมให้ครูมีขวัญและกำลังใจจึงมีความสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยทำให้การปฏิบัติงานการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความพึงพอใจ กูด (Good, 1973: 320) ให้ความหมายว่า คุณภาพ หรือสภาพ หรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่องาน

ไวแมน (Wolman, 1973: 384) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามความต้องการหรือแรงจูงใจ

สมิท (Smith, 1955: 114) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงความพึงพอใจในการทำงานเป็นผลรวมทางจิตวิทยา สรีรวิทยาและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ผู้ทำงานในหน่วยงานนั้นพูดได้อย่างจริงใจว่าเขาพอใจในการทำงาน

มอร์ส (Morse, 1955: 52) ได้ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมให้ผู้ทำงานมีความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น จะช่วยลดการลาออก การขาดงาน และการเบื่องานของผู้ทำงานได้ จากความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จึงพอสรุปได้ว่า การที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานจะมีความพึงพอใจหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องของความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ทำอยู่ ความรู้สึกที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากองค์ประกอบต่างๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และผลประโยชน์ตอบแทน ฯลฯ ซึ่งจะทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

ฉะนั้นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะมีมากหรือน้อย ก็ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจทั้งหลายที่จะทำให้อุบัติการเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ การจูงใจจึงเป็นวิธีการที่จะชักนำพฤติกรรมของผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็เนื่องมาจากแรงจูงใจเป็นเหตุสำคัญ และมูลเหตุของแรงจูงใจก็คือความต้องการพื้นฐานของมนุษย์นั่นเอง

ในเรื่องของความพึงพอใจ กมล บูททรัพย์ (2516: 509-510) ได้ให้เหตุผลไว้ว่า เนื่องจากความพึงพอใจเป็นนามธรรมไม่สามารถจะสัมผัสหรือมองเห็นได้อย่างเด่นชัด แต่อาจจะต้องสังเกตได้จากการแสดงออก ถ้ามีความพึงพอใจในการทำงานจะเกิดผลดีในหน่วยงานนั้นๆ คือ

1. ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ เพื่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. มีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อหน่วยงาน
3. เกื้อหนุนให้ระเบียบข้อบังคับเกิดผลในด้านการควบคุมพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานให้อยู่ในกรอบแห่งระเบียบวินัย
4. เกิดสามัคคีธรรมในหมู่คณะ และก่อให้เกิดพลังร่วมในหมู่คณะซึ่งจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลาย
5. เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในหน่วยงานกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของงาน

ดังนั้นความพึงพอใจในการทำงานจึงเป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งที่จะใช้เป็นเครื่องวัดประสิทธิภาพของหน่วยงานได้ และยังสามารถใช้เป็นเครื่องวัดความสำเร็จในชีวิตมนุษย์ได้ด้วย เพราะสิ่งที่แตกต่างกันระหว่างคนที่ประสบความสำเร็จกับคนที่ล้มเหลวก็คือ แรงจูงใจส่วนตัวหรือความพึงพอใจที่ผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานมีอยู่ (นงนุช รุ่งกลิ่น, 2530: 2)

ในเรื่องของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้น ได้มีการศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวางทั้งในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรม ส่วนในวงการศึกษานั้นได้เริ่มศึกษาและวิจัยด้านนี้พอสมควร ดังที่ กมล รักสวน (2524: 193) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ เรียงตามลำดับคือ ลักษณะของงาน ความเจริญก้าวหน้า ความรับผิดชอบ ความสำเร็จในการทำงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและนักศึกษา รายได้สวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทน การได้รับการยอมรับนับถือ สภาพการทำงาน และการปฏิบัติในการบริหารของผู้บังคับบัญชา และ ณรงค์ เพ็ชรเกิดสุข (2526: 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจในงานของอาจารย์ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิทยาเขต" พบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์ทั้งสถาบัน เรียงตามลำดับคือ ด้านสถานที่และสภาพการทำงาน ด้านลักษณะทางสังคม ด้านความมั่นคงในงาน ด้านผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการนิเทศงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านการดำเนินงานและด้านรายได้ ส่วน วิโรจน์ สารรัตนะ (2525: 78) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน คือความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและนโยบายการบริหาร"

โอพาราจิ (Oparaji, 1988: 120) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ของวิจารณ์ของครูที่เกี่ยวกับบรรยากาศการจัดระเบียบเรื่องความพึงพอใจในงานที่ทำในปัจจุบันต่างๆ" ได้พบว่า ครูไม่พอใจกับงานที่ตนปฏิบัติ และระบบโรงเรียนถ้าสุขภาพของเขาไม่ดี ทั้งครูชายและครูหญิงต่างก็มีความไม่พอใจกับบรรยากาศการจัดระเบียบในสถาบันการศึกษาที่ตนสอนพอๆกัน ความสัมพันธ์ด้านการจัดระเบียบภายในโรงเรียน และความรู้สึกของครูเป็นไปในทางลบ แต่ความพอใจในการปฏิบัติงานของครูจะดีขึ้น ถ้าผู้บริหารงานสามารถเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการจัดระเบียบภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น

ชิตทอม (Chittom, 1990: 88) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยม และการรับรู้ถึงสภาพโรงเรียน" ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ครูที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูง จะแสดงความรู้สึกพึงพอใจสภาพโรงเรียนมากกว่าครูที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่ำ

จากผลงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรต้องกาารได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้านขวัญและกำลังใจเป็นอย่างมาก เพราะขวัญและกำลังใจจะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหวัง ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้บังคับบัญชาในระดับสูง

วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาบังคับในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายวิชาศิลปศึกษาถูกบรรจุให้เป็นรายวิชาเลือกเสรี ทั้งนี้เพราะวิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดเป็นของตัวเอง มีความมั่นใจ เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม และยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางด้านศิลปะติดตัว และมีศิลปนิสัยที่ดีที่สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ซึ่งอาจจะพัฒนาไปสู่วิชาชีพได้ เมื่อผู้เรียนสนใจมุ่งศึกษาศิลปะในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ศิลปศึกษายังมีส่วนที่สามารถพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

ซึ่ง ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2519: 19) ได้กล่าวถึงบทบาทความสำคัญของศิลปะต่อการพัฒนาประเทศ และพัฒนาเศรษฐกิจของชาติไว้ 5 ประการคือ

1. ศิลปศึกษาช่วยรักษาวัฒนธรรมของชาติ ทำให้เกิดลักษณะประจำชาติเพราะเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการที่ระบบการศึกษานำมาถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สำคัญไว้แก่นุชนรุ่นหลัง เป็นส่วนสำคัญที่สร้างวิญญาณแก่สังคมซึ่งคนในชาติควรจะภาคภูมิใจ
2. ศิลปศึกษาช่วยทำให้เกิดความมั่นคงของชาติได้ การยึดถือวัฒนธรรมไทยเป็นการทำให้คนไทยรวมกันเป็นกลุ่ม เป็นก้อนอยู่รวมกันโดยย้ใช้วัฒนธรรมชนิดเดียวกัน
3. ศิลปศึกษาช่วยฝึกให้เยาวชนของชาติเกิดความคิดริเริ่ม เพราะลักษณะวิชาทำให้เด็กแสดงออกได้เต็มที่มากกว่าวิชาอื่นๆ อันจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อไป
4. ศิลปศึกษาสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงทัดเทียมกับคนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ
5. ศิลปศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง นับตั้งแต่การผลิตสินค้าที่ต้องอาศัยการออกแบบให้สวยงามและใช้ประโยชน์ได้ ตลอดจนการออกแบบในผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรมต่างๆ การโฆษณาสินค้าซึ่งสามารถโน้มน้าวใจผู้ซื้อได้ เป็นต้น

วิกโกเชอร์ (Wickiser, 1957: 20) กล่าวถึงความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาไว้ว่า

- ช่วยในการพัฒนาการเด็กโดยอาศัยประสบการณ์
- ส่งเสริมการพัฒนาทางกายภาพ ทางจิตใจ และอารมณ์ทางความงาม

- ส่งเสริมการแก้ปัญหาด้วยขบวนการ การทำงานด้วยตัวเองอย่างตริตรอง
- ช่วยเหลือให้เกิดความนึกคิดโดยการทดลอง
- ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ
- ช่วยเหลือการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

จะเห็นได้ว่า วิชาศิลปศึกษานั้นเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการแสดงออกในด้านต่างๆ ได้อย่างเสรี ดังนั้นผู้เรียนจึงมีโอกาสได้ฝึกฝนประสบการณ์และความพร้อมต่างๆ ได้ดีขึ้นและพัฒนาขึ้น ซึ่งไม่ว่าผู้เรียนจะปฏิบัติงานใดๆ ที่นอกเหนือจากวิชานี้ ก็ย่อมจะทำให้งานด้านนั้นๆ พัฒนาไปได้ด้วยดีเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาก็ยังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร อันเนื่องมาจากการประสบปัญหาในหลายๆ ด้าน ซึ่งเป็นเหตุผลให้ครูศิลปศึกษาขาดขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติงานการสอน และการปฏิบัติงานที่นอกเหนือไปจากหน้าที่การสอนจนยากที่จะทำให้งานนั้นๆ บังเกิดผลดีได้ ซึ่งจากการสรุปผลอภิปราย "ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต" จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2529: 93) กล่าวว่า ปัญหาที่ต้องแก้ไขอยู่ที่บุคลากร ซึ่งบุคลากรในสายงานนี้มีความสามารถที่จะทำงานได้ไม่ถึง 50% และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2528: 10) กล่าวถึงความต้องการของครูศิลปศึกษาว่า

1. ครูต้องการรับการอบรมทางด้านความรู้และการฝึกทักษะเพิ่มเติมในด้านวิชาศิลปะ เช่น ศิลปพื้นบ้าน สุนทรียศาสตร์ และการวิจารณ์ศิลปะ
2. ครูส่วนมากต้องการที่จะได้รับการอบรมทางด้านวิธีการสอนศิลปศึกษา โดยเฉพาะการส่งเสริมกระบวนการเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และการวัดผลประเมินผล
3. ครูส่วนมากมีความคิดว่าผู้เรียนบางส่วนมีความสนใจเรียนวิชาศิลปศึกษาน้อยมาก และผู้ปกครองให้การสนับสนุนการเรียนวิชานี้ยังไม่เป็นที่พอใจ
4. ครูต้องการให้ผู้บริหารสนใจและสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างจริงจังและจริงจัง โดยเฉพาะด้านงบประมาณสำหรับการจัดซื้อวัสดุและสื่อการเรียนการสอนและห้องปฏิบัติการทางศิลปะโดยเฉพาะ
5. ครูส่วนมากต้องการให้หน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการหรือสถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะจัดทำเอกสารคู่มือครู สื่อการเรียนที่จะช่วยการเรียนวิชาศิลปะให้ได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สมาน สรรพศรี (2532: 92) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ผลจากการวิจัยทำให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องแก้ไขปรับปรุงคือ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น องค์ประกอบที่ควรได้รับการปรับปรุงอย่างมากคือ เงินเดือนและผลประโยชน์ ก่อเกิด และการจัดสวัสดิการต่างๆ ภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานให้สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

วุฒิ วัฒนสิน (2530: 125-126) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีโอกาสปรับปรุงตนเอง ทั้งในด้านวิชาการ วิธีการสอน และการวัดประเมินผลให้มากที่สุด โดยสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสเข้าร่วมฝึกอบรม หรือประชุมสัมมนาทางวิชาการให้มากขึ้น นอกจากนี้ครูควรจะได้รับทราบก่อนประกาศการและระหว่างประกาศการ การปฏิบัติหลักสูตรโดยนำวิธีการสอนและเนื้อหาใหม่ ๆ มาเสนอ และการที่อาศัยกลุ่มโรงเรียนเพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และทักษะต่างๆ ก็เป็นวิธีที่จะช่วยให้นักศึกษาของครูดีขึ้น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529: 27)

จากแนวความคิด และผลงานการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยอันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนับเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารองค์กรหรือหน่วยงาน และปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ นอกจากจะเป็นการบำรุงขวัญให้กับผู้ปฏิบัติงานแล้ว ยังจะเป็นการผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เกิดความสามัคคี มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันทั้งกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และมีการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความพึงพอใจ จึงนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ดังที่สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 377) ได้กล่าวว่า "การบริหารงานที่ดีนั้น ควรให้ได้ทั้งงานและน้ำใจ"

เขตการศึกษาในภาคกลาง คือ การผนวกเขตการศึกษา 3 แห่งเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ เขตศึกษา 1, 5 และ 6 ซึ่งเขตการศึกษา 1 ประกอบด้วยจังหวัดตั้งต่อไปนี้เป็น นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร เขตการศึกษา 5 ประกอบด้วยจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี เขตการศึกษา 6 ประกอบด้วยจังหวัดลพบุรี ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอุทัยธานี จังหวัดต่างๆ ดังกล่าวจะมีเขตติดต่อและอยู่ใกล้เคียงกันกับกรุงเทพมหานคร และมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกันอย่างทั่วถึง

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2533: 6) ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อาจจะทำให้ประชากรบางส่วนต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย ไม่สามารถดำรงสภาพร่างกายหรือจิตใจให้อยู่ในภาวะปกติได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2534: 24) อันเนื่องมาจากภาวะทางเศรษฐกิจในเรื่องของรายรับที่ไม่เหมาะสมกับรายจ่าย เพราะสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคเพิ่มสูงขึ้น จึงอาจทำให้ประชาชนประสบปัญหาในการปรับตัว

ส่วนในด้านการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องมีการพัฒนาควบคู่ไปกับเรื่องเศรษฐกิจและสังคม เพราะการศึกษาคือเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความเป็นประเทศพัฒนา (ชัยวัฒน์ บัญจพงษ์ 2525: 286) ดังนั้นประเทศที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ควรจะมีการสนับสนุนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการให้การศึกษแก่เยาวชนของประเทศ เพื่อให้เยาวชนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ สร้างกำลังใจ สนับสนุนความพร้อมด้านวิชาการ งบประมาณ และปัจจัยอื่นๆ อย่างเพียงพอ สิ่งเหล่านี้จะเป็นการสร้างควมพึงพอใจให้แก่บุคลากรและส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จเร็วขึ้น (คารวงศ์ สุานดี 2520: 77)

จากลักษณะและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาวิจัยถึงเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบที่จะสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระหว่างครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ และครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด ทั้งนี้จะได้ทราบถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นผลกระทบให้ครูศิลปศึกษาเกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในปัจจัยใดบ้าง และผลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุน ส่งเสริมสร้างแรงจูงใจ สร้างกำลังใจให้เกิดแก่ครูศิลปศึกษาได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด และโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษาคือ ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในภาคกลาง ปีการศึกษา 2534
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปะศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

- 2.1 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ
- 2.2 ความสำเร็จในการทำงาน
- 2.3 สภาพแวดล้อมในการทำงาน
- 2.4 ความมั่นคงในการทำงาน
- 2.5 ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน
- 2.6 เงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวกับ
- 2.7 สถานภาพทางสังคม
- 2.8 นโยบายและการบริหารงาน
- 2.9 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

คำจำกัดความในการวิจัย

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ที่มีทัศนคติในทางบวกต่อการทำงาน

โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง

โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอต่างๆ นอกเหนือไปภาคกลาง หมายถึง เขตการศึกษา 1, 5 และ 6 รวม 18 จังหวัดดังต่อไปนี้ เขตการศึกษา 1 ได้แก่ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร เขตการศึกษา 5 ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี เขตการศึกษา 6 ได้แก่ ลพบุรี ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง จำนวน 195 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลเฉพาะตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating-Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลเฉพาะตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำงานใช้ค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต \bar{X} (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard direction)

4.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ละคู่โดยใช้ค่าที (t-test)

5. การนำเสนอผลการวิจัยเสนอผลการวิจัยในรูปแบบความเรียง และตารางประกอบคำอธิบาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้เสนอไปยังผู้เกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลสูงสุด
2. เป็นแนวทางในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อเนื่องในอนาคตต่อไป